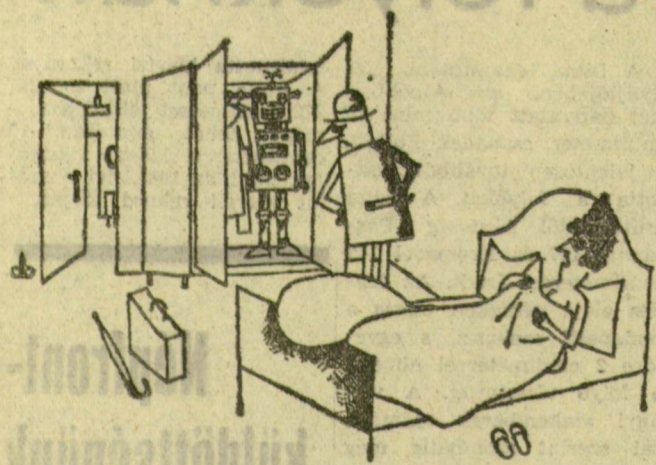

In flagranti

Emlékezés

Az elsőre

Szegeden már hagyomány-nyá vált, hogy évenként — a szabadtéri játékokkal egyidőben — a helyi és környéki ipar bemutatja termékeit. Hazánkban az első iparkiallítás megszervezésében első sorban Kossuth Lajosnak, mint az Országos Iparegyesület aligazgatójának, volt nagy érdeme.

Az elsőként a fővárosban 1842-ben rendezett nagysikerű iparkiallítást, — amelynek célja: „A hazai műipar előmozdítására szükséges mindenekelőtt a jelen állapot ismerete”, — már a következő évben, majd 1846-ban megismételték, s a kiállítás látogatói között egyre több tagot nyertek meg a Védegylet ügyének.

Az Alföldön az 1872. évi kecskeméti után Szegeden rendezték meg 1876-ban először a helyi ipar termékeitnek nagyszabású bemutatóját.

Az első főhívat „a szegedi országos ipar- és terménykiállítás” megrendezésére 1874-ben tette közzé Dáni Ferenc főispán, Reizner János főjegyző és Bakay Nándor kötelgyáros. Különösen Bakaynak volt része a kiállítás megszervezésében.

Az első szegedi iparkiallítás céljairól az Alföldi Iparlap tudósít. Szerinte a kiállításnak mindenekelőtt az a feladata, hogy javítson hazánk gazdasági rendszerén, mostoha iparviszonyain.

A kiállítás rendjének, szabályzatának megvitatására 1875. június 6-án a város háza nagytermében, azt teljesen megtöltő küldöttek előtt, előkészítő értekezletet tartottak. Ezen az ülésen Bakay Nándor ismertette a kiállítás tervezetét. Az értekezleten a vidéki iparkamarák és egyesületek képviselői is megjelentek. A tervezet a kiállítandó tárgyakat 15 szakosztályba sorolta. Külön szakosztályt alkottak a félszakmák, üveg- és kerámiatermek, az élelmiszer- és szeszipar, a bőrpipar, fa- és bútórpipar, vas-, gép- és fémipar, az iparművészet és házipar mintadarabjai, sőt helyet kapott a hadászati és hajóipar is.

Az előkészületi nehézségeket fokozta, hogy 1876 tavaszán a városnak három hónapi erőfeszítésébe került a Tisza ismétlődő árvízveszélyével való birkózás. Ez volt egyébként e téren az utolsó sikeres erőfeszítés, mert a három évvel későbbi áradás valóban végzetesé vált Szegedre.

A kiállítást 1876. augusztus 20-tól szeptember 10-ig rendezték meg. 1845 szegedi és vidéki iparos részvételével. Színhelye a Fővártanoda új 2 emeletes palotája (ma a központi egyetem és könyvtár épülete), az előtte való liget és búzapiac (a mai Dugonics tér) és részben a Tisza-parton szabadban, részben pedig ideiglenesen emelt épületekben volt, mintegy 20 ezer m² alapterületen. Az ipar- és terménykiállítással kapcsolatban állatkiallítást is rendeztek és országos vásárt tartottak.

Simonyi Lajos ipartügyi miniszter, mint védnök, 1876. augusztus 20-án nyi-

totta meg a szegedi iparkiallítást. Az érdeklődés iránta nagyobb volt, mint a kiállítás rendezői remélték. Az ország legtávolabbi részéből, Szombathelytől Brassóig, sőt külföldről is — Németországból, Ausztriából — érkeztek látogatók.

A kiállított tárgyakat bíráló bizottság vizsgálta felül. A bizottság főleg azt mérlegelte, hogy milyen fokú a bemutatott áruk technikai fejlettsége, kivitele, milyen lehetőségek állnak a tömegtermelés előtt és mennyire állják a versenyt a külföldi iparral?

A kiállítás mérlegét a városi közgyűlés vonta meg. A polgármesteri jelentést a közgyűlési jegyzőkönyv így öröközte meg: „Alkalmunk volt az ország és világ előtt fényes sikerrel és eredménytelennel feltüntetni újabb haladásunkat, a tudományunk, a művészet, ipar és közbiztonság érdekében hozott áldozatainkat és fáradaimainkat. Örmel és büszkeséggel jelentem ennél fogva, hogy az ország minden vidékéről egybesereglett vendégek elismerőleg emlékeztek meg azon törekvésekről, melyeket a város közönsége kitűzött, s ma már a hazai közvélemény igazságosan ítélt, midőn e várost közművelődési és közigazgatási viszonyainál fogva is a magyar Alföldnek legilletékesebb központjává ismeri el.”

Máriaföldy Márton

Homok-ágyban

Homokágyban fekszem a Tisza partján. A víz frissítő hűse ímént megmártott testemben reménytelen csatát vív a nap tűzével, s apránként megadja neki magát. Újra előnt az izzadság.

Felfigyvelek a közelemben folyó beszédre. Fejét tenyerébe támasztva fekszik két lány. Formás, makulátlan barna testek. Különösen az egyik. Vastagon felkent fehér krém fedi orcájának pirját. Ez még jobban kiemeli szemének fekete fényét.

Körülöttük három fiú. Az egyik szótlanul ül, félrehúzóda. Az a félnék típus, aki rendszerint átadja helyét a rámenősebbnek. A másik kettő nagy buzgalommal magyaráz, hol az egyik, hol a másik, lassan tagolva, mutogatva.

Teljesen hiábavaló. A lányok egy bűdös szót sem értenek magyarul. Mindenre a maguk bolgár nyelvén válaszolnak (amit én, orosz tudással, úgyhogy megértek). Úgy veszem észre, nagyon akarnának beszélgetni. Mert ha nem is értik egymást, ami a szavak mögött van, azt nyilván értik. Vagy legalábbis sejtik.

A szálak csomósodnak a fejemben. Megérkezés vagy ötszázad magammal. A vonat nem áll be az állomás elé. Több száz méter „cigöljük” csomagjainkat a harmincfokos katlanban, magyarak, csehek, osztrákok, franciák, aztán egyetlen szűk kijáratú ajtóba sűrűsödünk, hogy végül odalent egy még keskenyebb ajtón préselődjünk be a szegedi villamosba. Szinte hallom, ahogy a MÁV röhög rajtunk. Meg a villamos. Emlékszem, hajdanában a ki- és beszállás közvetlenül a pályaudvar előterében történt, kutyagolás nélkül. És nem dőlt össze az állomásépület. A szocializmusban vajon összedőlne? És a sokajtajú, korszerű villamos talán kisiklana, ha valamennyi ajtaján fel- és le lehetne szállni? Csakúgy mint Pesten, ahol a kalauzok szolgálják

Intézkedés, eljárás, megelőzés

Ismerkedjünk a KÖJÁL-lal

Az utóbbi időben szinte hetenként olvasunk ilyen hírt az újságokban: „Romlott juhsajt került forgalomba X város piacán. Az ügyben a KÖJÁL vizsgálót kezdett. Romlott disznósajtot fogyasztott a násznép X községben, 12 személyt kórházba szállítottak, a KÖJÁL a szükséges intézkedéseket megtette... Fagylalmérgezés gyanújával került kórházba Z. járásszékhelyen 6 kisdíák, a KÖJÁL eljárást indított annak megállítására, mi okozta az iskolás gyermekek rosszullétét...”

Kicsoda, kicsoda ennek a különös rövidítésnek a hordozója?

1

Réggel egy Közegészségügyi, Járványügyi Állomás, vagyis: egy KÖJÁL-nál.

— Milyen ügygel foglalkozott ma először, doktor úr? — ezt a kérdést tesszük föl egymás után négy orvosnak.

A válaszok:

— Megbeszéltem egy vállalattal, hogy átadás előtt megnézem új üzemi konyhájukat, mindenben megfelel-e a közegészségügyi előírásoknak.

— Fölkértek egyik község vezetői, hogy tartsak előadást náluk a veszettségről.

— Romlott hentesárúk laboratóriumi vizsgálatát végeztettem el.

— A városunkban működő egyik tsz-ben helytelenül használták fel a permetezőszert, emiatt többen rosszul lettek. Megindítottuk az ügyben a vizsgálatot és gondoskodtunk arról, hogy a mérgező anyagokat tartalmazó permetezőszereket felhasználták ismételtetn oktassák ki: hogyan kerülhetik el a jövőben a hasonló baleseteket.

...Tehát a labdarúgásból kölcsönvevett kifejezéssel élve a KÖJÁL-ok „az egész pályán játszanak”. Miként azt az állomás igazgatója megfogalmazta:

— A KÖJÁL működési területén ellátja, irányítja, ellenőrzi a közegészségügyi, járványügyi és egészségügyi felvilágosító munkát. Közvetlenül és rendszeresen ellenőrzi a közegészségügyi és járványügyi szempontból fontosabb létesítményeket. Kutatja területén a megbetegedések és elhalálozások környezeti okait, tanulmányozza a közegészségügyi járványügyi intézkedések hatékonyságát és így tovább...

Egy szó igen gyakran előfordul minden beszélgetésnél — a higiéné, vagyis: közegészség. Személyi higiéné, sugár higiéné és így tovább. A KÖJÁL tevékenységének átfogó jellegére mutat, hogy egyaránt foglalkozik település-, élelmiszer-, munka- és sugáregészség-üggyel és neveléségszség-üggyel is.

2

A feladatok sokfélesége megköveteli, hogy a KÖJÁL szolgálatában működő orvosok orvosi szaktudományukon kívül „konyitsanak” a joghoz — hiszen a KÖJÁL-nak hatósági jogköre van. „Konyitsanak” az ipari technológiához — különben egy üzemen belül nemigen tudnák megállapítani, melyek a leginkább célravezető egészségügyi intézkedések. A legvégén szennyezettségének vizsgálatával csakúgy foglalkoznak, mint a zajártalmak fölmérésével és javaslatokat tesznek kiküszöbölésük módjára is.

3

Legtöbbször azonban járványügyi tevékenysége ismert a társadalom előtt. És ha már erről beszélünk, nem kerülhetünk ki egy gondolatot. A községek szemében — a szívtágultatások iránti roppant érdeklődés is példa erre — a bravúrosan beavatkozó orvos a népszerű, a nagyra becsült. Azokról az orvosokról, akik elejét veszik annak, hogy esetleg izgalmas beavatkozásra kerüljön sor százazrek életé-

ben, azokról keveset tud az átlagember. Pedig a KÖJÁL orvosainak oroszlánrésze van abban, hogy hazánkban a gyermekbénulás gyakorlatilag megszűnt. Azt mondják a doktor bácsik az apróságoknak: „Adok neked Sabin-cseppet”... s azt gondolják: „Nem leszel béna, kistiam” — és a gyermek nem lesz béna. Différia ma már csak ott fordul elő, ahol valamilyen gondatlanság következtében egy-egy gyermek „kicsúszik” a védőoltás alól. Azokon a vidékeken, ahol népbetegség volt a golyvásodás, ma jódozzák a forgalomba kerülő könyhasót, s így tízezrek menekülnek meg a torzító, kellemetlen betegségtől. Elvértve fordul már elő nálunk hastífusz, vagy malária megbetegedés és sorolhatnánk tovább az egészségügy nagyszerű eredményeit.

Erre is gondoljunk, ha a szót halljuk — KÖJÁL!

Bajor Nagy Ernő

Bírószági ítéletek

NÉZETELTÉRÉS
KÖZBEN...

Állandó nézeteltérése volt lakótársaival italozó életmódja, s kötekedő viselkedése miatt Balogh Karácsony 62 éves, szegedi (Középkikötő sor 11.) lakosnak. A szóváltások közben az idős ember rendszeresen államellenes kijelentéseket tett. Igazgatás büntetése miatt a megyei bíróság jogerősen 3 hónapi szabadságvesztéssel sújtotta és kötelezte alkoholelvonó kezelésre.

SIKKASZTOTT
AZ ASZTALOS

Ólei András József 38 éves jánoshalmi lakos, akit korábban hivatali beosztásával való visszaélés, illetve erőszakos nem közönséges miatt megbüntettek, 1966. decemberétől a következő év novemberéig, mint asztalos dolgozott az 1. szegedi járási ktsz zákányszéki részle-

Komputer-detektív

Az angol belügyminisztérium tudományos kutatócsoportja olyan terven dolgozik, amely megkönnyíti a bűnszöveketek irányítóinak ki-nyomozását. A „Supertec” elnevezésű program célja azoknak a nagy bűnözőknek a kézrekerítése, akik sohasem jelennek meg a büntett színhelyén, s akikről nincs „személyi lap” a bűnügyi hatóságok birtokában. Az angol rendőrség véleménye szerint az alvilágban parancsnoki pozícióban levő száz nagy bűnöző több mint felét nem sikerül leleplezni, mert semmiféle feljegyzés nincs róluk, s életük — papíron — tiszta.

Az elektronikus gépbe számtalan apró, lényegtelennek tetsző adatot fognak betáplálni hónapokon vagy éveken keresztül, s az „automatizált detektív” logikai módszerrel rakja majd össze a sok apró információt. A gép programozása azonban rendkívül bonyolult, még bonyolultabb, mint a fordító gépe volt, amelynek analógiájára építik.

ELMULASZTOTT
SEGÍTSÉGNYÚJTÁS

Munka közben február 21-én szinte megállás nélkül italozott Gyémánt József 26 éves szegedi (Tompá utca 28.) lakos, az AKÖV fuvarosa és este erősen ittas állapotban hajtott a hazafelé. Az újszegedi Tisza-hídon emiatt elgázolt egy kerékpáron közlekedő asszonyt, majd segítségnyújtás nélkül továbbhajtott. A megyei bíróság jogerősen 10 hónapi szabadságvesztéssel sújtotta.

— Ma este nem lehet. A Bánk bánhoz van jegyünk.

— Akkor hát velem randevúzzanak — mondom huncutul —, én is ott leszek.

Kacaráznak.

A fiúk sötét irigységgel hallgatnak. Nem tessék nekik a sok beszéd. Félbe is szakítanak:

— Miről van szó? — Elmondom. — No jó, hát akkor holnap. Mondja meg, hogy táncolni szeretnénk velük. Délután ötör várjuk őket a kollégiumnál.

— Nem sok értelme van — jegyzem meg némi rosszmájúsággal —, ezek két nap múlva elutaznak.

— Maga csak mondja, a többi a mi dolgunk. Teljesítem kívánságukat. A lányok bölintanak, hogy jó. És ez így van rendjén. Ahogy elnézem, rendes fiúknak látszanak, kezük lefékezi kamasz vágyukat. És jóképűek is. Nincs vállralógó hajuk, szemükbe se hullik. Tömörkény jut az eszembe, akinek már a század elején szemet szűrt az a divatosá vált hajviselet, amit mi manapság a modernkedés számlájára írunk. Ő írta 1904-ben:

„Ha az ember manap födellen fölél lát egy csomó parasztlégyent, szinte hajlandó fölkiáltani:

— Uram Isten, hát ezek hova tették a homlokukat?

Mert lefésülük a hajukat a szemükig. Ezen megbotránkoznak. Hogy valamely férfiacs szép-e, nem szép-e, manap bizonyára mellékes dolog, de a tiszta homlok mégis csak numerus, s minden időben tisztult izlés jellemzője volt. Ezek meg, bár a magyar nép eléggé magas homlokú, ezt a diszüket betakarják hosszúra növesztett hajukkal, s olyan formák vele, mint a botokudindán.”

Mialatt ezeket átgondolom, az én fiataljaim levonultak a vízre.

Fölkelek én is homokágyamból. Így jobban látom őket, a fürdőzők sokaságában. Kezük már kezével tapad, húzzák egymást, incselkednek. Ha a fiúk lebuknak, a lányok menekülnek. De ez nem mindig sikerül. Ilyenkor hasuk, combjuk a víz tetejére bukkann, sikoltva nevetnek. Titánok válnak. Karjuk átfonja fejüket. A nap már az ég lejtőjén lépked. A testükön csillámok vízcseppek lámpásai, apránként kialszanak.

SARLO SÁNDOR